

PRIKAZ 2. MEĐUNARODNE NAUČNO-ISTRAŽIVAČKE KONFERENCIJE ISRCFA 2025 „Forenzičko računovodstvo i revizija u doba vještačke inteligencije, kripto-imovine i održivosti – integritet dokaza, regulativa i granice odgovornosti“

Krajem novembra 2025. godine, tačnije 28. novembra, Tuzla je postala epicentar regionalne akademske i stručne misli iz oblasti finansijske forenzike. U organizaciji Ekonomskog fakulteta Univerziteta FINRA Tuzla, održana je 2. Međunarodna naučno-istraživačka konferencija ISRCFA 2025, događaj koji je svojom aktuelnošću i dubinom diskusija potvrdio status nezaobilazne platforme za razmjenu znanja u ovom dijelu regiona. Pod nazivom „Forenzičko računovodstvo i revizija u doba vještačke inteligencije, kripto-imovine i održivosti – integritet dokaza, regulativa i granice odgovornosti“, konferencija je hrabro adresirala najkompleksnija pitanja današnjice. Realizovana u saradnji sa renomiranim Međunarodnim udruženjem forenzičkih računovođa i revizora (IAFAA) iz Beograda, te uz snažnu institucionalnu podršku Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, ova manifestacija nije bila samo skup stručnjaka, već forum na kojem se redefinisala budućnost profesije pred naletom digitalnih promjena.

Svečani dio konferencije odisao je atmosferom zajedništva i posvećenosti nauci. Prisutnima se na samom početku obratio prof. dr. Ismet Kalić, predsjednik Uprave Univerziteta FINRA Tuzla, istaknuvši važnost kontinuiranog usavršavanja u eri brzih promjena. Dekan Ekonomskog fakulteta i organizator ovog skupa prof. dr. sc. Edin Glogić, imao je čast poželjeti dobrodošlicu gostima i otvoriti diskusiju o izazovima koji stoje pred nama. Posebnu težinu skupu dali su govori eminentnih stručnjaka iz regije. Svoja bogata iskustva su sa auditorijem podijelile emeritus prof. dr. Jozefina Beke Trivunac sa Univerziteta Alfa BK iz Beograda i prof. dr. Snežana Knežević sa Fakulteta organizacionih nauka, Univerziteta u Beogradu. Prof. dr. Branislav Radulović, senator Državne revizorske institucije Crne Gore, podijelio je svoja iskustva iz perspektive vrhovne revizije, dok su se putem video linka obratili prof. dr. Vinko Belak, regionalno priznati autoritet u oblasti poslovne

¹ Ekonomski fakultet Univerziteta FINRA, Tuzla, Bosna i Hercegovina.
E-mail: edin.glogic@gmail.com
ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-7664-0595>

forenzike, i Gordana Matović, predsjednica IAFAA Beograd, koja je naglasila važnost međunarodne saradnje u borbi protiv finansijskog kriminala.

Statistički podaci najbolje govore o obimu i značaju ovogodišnje konferencije. Učešće je uzelo više od 70 autora i koautora koji su pristigli iz šest zemalja regije: Slovenije, Hrvatske, Crne Gore, Makedonije, Srbije i Bosne i Hercegovine. Ova raznolikost osigurala je multiperspektivan pristup problemima, omogućavajući komparaciju praksi i iskustava iz različitih pravnih i ekonomskih sistema. Rezultat ovog intelektualnog napora je impresivan Zbornik radova ISRCFA 2025, u koji su uvrštena 32 rada na više od 800 stranica. Na samoj konferenciji prezentovano je 20 odabranih radova koji su pokrenuli izuzetno dinamične diskusije, a kvalitet istraživanja potvrđen je činjenicom da će najbolji radovi biti preporučeni za objavu u naučnom časopisu „Forenzičko-računovodstvena istraživanja“.

Centralni dio radnog dijela konferencije bio je posvećen temeljnoj analizi uticaja vještačke inteligencije (AI) na profesiju. Jedan od dominantnih zaključaka, oko kojeg su se složili gotovo svi učesnici, jeste da AI više ne možemo tretirati kao puki pomoćni alat, već kao silu koja fundamentalno mijenja prirodu revizije i forenzike. Kroz panele se provlačila teza o tehnologiji kao „dvosjeklom maču“. S jedne strane, AI alati omogućavaju analizu enormnih skupova podataka i otkrivanje anomalija u realnom vremenu, što drastično povećava efikasnost istraga. Međutim, ista ta tehnologija u rukama kriminalaca omogućava kreiranje sofisticiranih prevara, uključujući „deepfake“ sadržaje koji ozbiljno ugrožavaju integritet digitalnih dokaza. Posebno zanimljivo izlaganje je bilo o „neuroforenzičkom računovodstvu“, novoj paradigmi koja istražuje biološke korelate obmanjujućeg ponašanja, iako je naglašeno da su pravne i etičke barijere za njenu praktičnu primjenu još uvijek visoke. Učesnici su upozorili i na rizik od „black box“ efekta – nedostatka transparentnosti algoritama – zaključujući da AI mora ostati „inteligentni saradnik“, a ne zamjena za profesionalni sud revizora. Druga ključna tema ticala se kripto-imovine i blockchain tehnologije, područja koje donosi potpuno nove rizike pranja novca i finansiranja terorizma. Eksperti su naglasili da su implementacija „Travel Rule“ (FATF standarda) i strog nadzor nad pružaocima usluga virtualne imovine (VASP) ključni mehanizmi odbrane. Međutim, u diskusijama je prepoznato da se BiH i regija suočavaju s problemima zbog nedovoljno definisanog regulatornog okvira i nedostatka tehničkih kapaciteta. Zaključeno je da je razvoj kripto-forenzike, uz primjenu specijalizovanih alata za praćenje transakcija na blockchainu, apsolutni imperativ kako bi se identifikovali rizici i spriječile prevare poput lažnih „green token“ projekata koji su zapravo oblik „greenwashinga“. Upravo je održivost, odnosno ESG izvještavanje, bilo treći stub konferencije. Forenzički revizori su sve više fokusirani na ovo područje jer, kako raste značaj ESG izvještavanja za investitore, tako raste i pojava manipulacija podacima i lažnog prikazivanja ekološke odgovornosti. Forenzička verifikacija nefinansijskih izvještaja postala je nužnost za očuvanje povjerenja tržišta. Posebno je istaknut značaj novih standarda, poput VSME standarda za mala i srednja preduzeća u zemljama pristupnicama EU, koji predstavlja ključni instrument za pristup jedinstvenom tržištu i izvorima finansiranja, olakšavajući tranziciju ka održivom poslovanju. Nisu izostale ni teme vezane za

metodologiju i pravo. U eri digitalne manipulacije, klasične metode prikupljanja dokaza moraju se adaptirati kako bi bile prihvatljive na sudu. Autentifikacija digitalnih dokaza putem analize metapodataka i hash-verifikacije označena je kao presudna u savremenim sudskim postupcima. Predstavljene su i inovativne metode poput LUCID metode, koja kombinuje vizualno mapiranje i logičku dekompoziciju za otkrivanje složenih obrazaca prevare. Također, reafirmisana je ključna uloga forenzičkih revizora u sprečavanju zlo-upotreba stečajnog postupka i otkrivanju manipulativnog računovodstva koje vodi do propasti privrednih društava.

Na kraju, ali ne manje važno, konferencija se bavila pitanjem obrazovanja i etike. Zaključeno je da, uprkos tehnološkom napretku, ljudski faktor ostaje nezamjenjiv. Visoko obrazovanje mora integrisati alate vještačke inteligencije u nastavne procese kako bi buduće računovođe bile kompetentne, ali uz stalan oprez da se ne izgubi kritičko razmišljanje. Integritet finansijskog izvještavanja direktno zavisi od etičkog liderstva koje oblikuje kulturu organizacije. Generalni zaključak ISRCFA 2025 je da se profesija nalazi na prekretnici. Budućnost leži u „hibridnom modelu“ koji spaja naprednu tehnologiju sa strogim etičkim principima, a ključ uspjeha u borbi protiv kriminala je interdisciplinarnost – saradnja revizora, IT stručnjaka, pravnika i regulatora.

Zbornik radova učesnika konferencije dostupan je na linku <https://finra.edu.ba/zbornik-radova-isrcfa/>

